11/07/2022

Η ιερωσύνη κατά τον Άγιο Σωφρόνιο

/ Γνώμες

Του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Λεμεσού κ. Αθανασίου

Στις 11 Ιανουαρίου του 1991, μαζί με τον σεβαστό μου γέροντα Ιωσήφ Βατοπαιδινό, βρεθήκαμε από το Άγιον Όρος στην Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου στο Έσσεξ με μόνο λόγο εξόδου μας εκ του Όρους και μετάβασής μας στην Αγγλία, τη συνάντησή μας με τον αείμνηστο οσιότατον Γέροντα Σωφρόνιο. Είχαμε την ευλογία να μείνουμε δύο μέρες κοντά του και κατ' αυτές είχαμε συναντήσεις το πρωί και το απόγευμα, όπου ο μακάριος Γέροντας μάς ενέπλησε κυριολεκτικά με

τον θεόπνευστο λόγο του.

Εγώ ζήτησα κάποια στιγμή ευλογία να βάλουμε το μαγνητόφωνο στο δωμάτιο της συνάντησης και, όντας τότε νεαρός ιερομόναχος, παρακάλεσα τον Γέροντα να μας πει λίγα λόγια περί ιερωσύνης και περί της προετοιμασίας του ιερέως για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας. Τότε ο γέροντας μάς είπε μεταξύ άλλων τα έξης: «Ο ιερεύς πρέπει να έχει την συνείδηση του Χριστού, του αναβαίνοντας εις τον Γολγοθά διά τη σωτηρίαν όλου του κόσμου. Εγώ έτσι κατάλαβα το αποτέλεσμα της εμφανίσεως του Ζώντος Χριστού εις τον Άγιον Σιλουανό. Η θεωρία αυτή διήρκεσε ίσως λιγότερο από ένα δευτερόλεπτο, και χωρίς να πει κανένα λόγο ο Χριστός, ενεφανίσθη εις αυτόν και του μετέδωσε την ιδικήν του κατάστασιν, ο Χριστός στον Σιλουανό και αυτός άρχισεν, ενώ ήτο προ ολίγου απλούς στρατιώτης, άρχισε να προσεύχεται υπέρ όλου του Αδάμ ως για τον εαυτόν τον: και από εδώ έγω κατάλαβα ότι δεν ήτο στην πλάνη ότι είδε τον Χριστό αλλά ήτο αληθινή η θεωρία, γιατί έγινε αυτό το θαύμα, ότι απέκτησε την συνείδηση της ενότητας του Αδάμ».

Με αυτά τα λίγα λόγια μας έδωσε την ουσία του μυστηρίου της Ιερωσύνης στο πώς δηλαδή ο ιερεύς πρέπει να αποκτήσει τη συνείδηση του Χριστού και να προσεύχεται υπέρ όλου του κόσμου.
Διαβάζοντας κανείς τα ανεπανάληπτα εις βάθος και νοήματα έργα του αγίου Γέροντος, βλέ-πει πώς τοποθετεί τα πράγματα εξ αρχής στη σω-στή τους θέση. Ιερωσύνη ορίζεται και υπάρχει εκ της Εκκλησίας, διά της Εκκλησίας και εν τη Εκκλησία. Χωρίς την Εκκλησία ή εκτός της Εκκλησίας δεν μπορεί να υπάρξει όχι μόνον ιερωσύνη αληθής αλλά ούτε καν χριστιανισμός. Γράφει περί τούτου στον Μπάλφουρ· «αποτελεί βαθιά πεποίθησή μου (και όχι απλή πίστη) ότι ο χριστιανισμός δεν μπορεί να μην είναι Εκκλησιαστικός, αν εξετάσουμε προσεκτικά την Εκκλησία ως Σώμα Χριστού». «Τι είναι λοιπόν αυτό που μας δίνει η Εκκλησία; Τα μυστήρια: το βά-πτισμα, τη μετάνοια, την κοινωνία, την ιερωσύνη κ.λπ.». Όπως λέγει και ο άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας «η Εκκλησία εν τοις μυστηρίοις σημαίνεται» και το μυστήριο που ιερουργεί όλα τα άλλα μυστήρια διά της χάριτος του παναγίου πνεύματος είναι το μυστήριο και η χάρις της ιερωσύνης. Αυτή λοιπόν η ιερωσύνη κατά τον Γέροντα είναι το δώρο της Εκκλησίας στην ανθρώπινη φύση που με αυτήν ιερουργούμε τα αγία μυστήρια του Θεού μας.

«Στην Εκκλησία έχω τον ενσαρκωθέντα Θεό με τρόπο ώστε να τρώμε και να πίνουμε τον Θεό, να αναπνέουμε τον Λόγο του. Με το Όνομα Του, τον Λόγο Του, τη δύναμή Του τελούμε τα μυστήρια. Και τα μυστήρια αυτά δεν αποτελούν κάποια απλά μόνο σύμβολα, αλλά αληθινή πραγματικότητα».

Η σφραγίδα της νόμιμης και κανονικής Ιερωσύνης είναι η Εκκλησία. Αυτή κατέχει

την εμπειρία του Χριστού «του αναβαίνοντος εις τον Γολγοθάν διά την σωτηρίαν όλου του κόσμου» και η Εκκλησία μας δίδει αυτόν τον Χριστόν ως τη μεγαλύτερη εμπειρία της ύπαρξής μας «Πιστεύω στον Χριστό. Πιστεύω στον Χριστό. Είμαι δεμένος με την αγάπη του Χριστού. Εμπιστεύο-μαι μόνο τον Χριστό που γνώρισα στην Εκκλη-σία», αποφαίνεται εκ της εμπειρίας του ο αγνός Γέροντας στον Μπάλφουρ. Έτσι και το έργο της ιερωσύνης είναι το έργο της Εκκλησίας, το έργο του Χριστού για τη σωτηρία του κόσμου. «Η σωτηρία παρέχεται εις τον κόσμον διά της λειτουργικής ιερουργίας, ιδιαιτέρως εις όσους διψούν να δεχθούν την ευλογίαν του ουρανίου Πατρός. Ουδέν ισότιμον ή παρόμοιον υπάρχει προς το έργον του Χριστού διά την απολύτρωσιν του ανθρωπίνου γένους. Εκείνοι δε, εις τους οποίους είναι εμπεπιστευμένη η διακονία της συσταθείσης υπό του Κυρίου Λειτουργίας, βοηθούν τους αδελ-φούς εν τη πορεία αυτών προς την αθανασίαν.

Εν τη διακονία ταύτη, η Εκκλησία εύχεται ήδη επί δύο χιλιετίας μεριμνώσα, ως ο Απ. Παύλος, όπως δοθεί εις τους ανθρώπους η αληθής επίγνωσις των αποκεκαλυμμένων υπό του Θεού πραγμά-των, ίνα δυνηθούν ούτοι «καταλαβέσθαι συν πάσι τοις αγίοις τι το πλάτος και μήκος και βάθος και ύψος του υπέρ ημών προαιώνιου σχεδίου του Δη-μιουργού, του ορισθέντος προ καταβολής κόσμου διά την υιοθεσία ημών εν τω ηγαπημένω Αυτού Υιώ». (Ἐφ. γ΄ 14-21, α5). Τέτοιων ιερών και φρικτών μυστηρίων μύστης και ιερουργός ο ιερεύς υπάρχων, οφείλει πριν από όλα να έχει προσφέρει τον εαυτόν του ολόκληρον, ψυχή τε και σώ-ματι, «θυσίαν ευαρεστον και ζώσαν» ενώπιον του Θεού. «Ἱεροσύνης καταξιωθεῖς τῆς θείας καὶ σεβασμίου, σεαυτὸν πρότερον κεχρεώστηκας ἔχειν τεθυμένον τῷ θανάτω τῶν παθῶν καὶ τῶν ἡδονῶν, καὶ οὕτω κατατολμᾶν προσάπτεσθαι τῆς ζωηρᾶς καὶ φρικώδους θυσίας, εἰ μὴ βούλει, ὡς ὕλη εὔπρηοτος τῷ θείω κατακαῆναι πυρὶ», διδά-σκει αιώνες πριν ο όσιος Θεόγνωστος περί ιεροσύνης. Γι’ αυτό στην πρακτική ζωή γράφει ο γέρων «ο Χριστιανός οφείλει πρωτίστως να είναι ασκητής. Ακόμη περισσότερο ο μοναχός, ο ιερέας. Μίσησε τον εαυτό σου, άρχισε να κατανοείς τον εαυτό σου όχι μόνο μέσα από την εγκράτεια των παθών, αλλά και μέσα από την αντίσταση σε αυτά, δηλαδή με την επίθεση εναντίον τους και αμέσως θα αισθανθείς ανακούφιση. Κάποιο φως θα ανατείλει στην ψυχή». Το μέγα έργο της ιερωσύνης είναι ανάγκη να συνοδεύεται με μεγάλη καθαρότητα. «Οι λειτουργοί της Καινής Διαθήκης, της εσφραγισμένης διά του Αίματος του Χριστού είναι ελεύθεροι εκ του παλαιού καλύμματος και «ἀνακεκαλυμμένω προσώπω» (Β΄ Κορ. 3,12-18) προσφέρουν τας ικεσίας αυτών ενώπιον του προσώπου του Πατρός». Ο ίδιος ο μακάριος Γέρων Σωφρόνιος σε επιστολή του προς τον Μπάλφουρ αποκαλύπτει ότι στον προσωπικό καθημερινό του αγώνα για να διαφυλάξει τον εαυτό του καθαρό από κάθε μολυσμό «σαρκός και πνεύματος», εν καιρώ σαρκικών πειρασμών ουδεμίαν συγκατάβασιν επέτρεπε, και μάλιστα σαν

φοβερός δήμιος μη φειδόμενος ούδε καν της ζωής του επάλαιψε κατά των ακαθάρτων αυτών παθών. «Εγώ ο ίδιος», γράφει, «με την ευλογίαν του πνευματικού μου, χτυπούσα για μια περίοδο τον εαυτό μου σε κάθε ερεθισμό μέχρι που δημιουργούνταν αιματηρό: μώλωπες, ωσότου τελικά ο πόνος φθάνοντας στην καρδιά να σβήσει και να δαμάσει την κίνηση της σάρκας... Μια φορά παραλίγο να σκοτώσω τον εαυτό μου... Σκληρός ο λόγος αυτός αλλά τι να κάνουμε; Καλύτερα όπως λέγει ο όσιος Ισαάκ ο Σύρος να πεθάνουμε στην άσκηση παρά να παραδοθούμε στα πάθη, να χάσουμε την ανθρώπινη εικόνα και να προδώσουμε τον Χριστό».

Τέτοιας λοιπόν καθαρότητος οφείλει να είναι η ζωή του ιερέως, για να προσφέρει ευάρεστα στον Θεό τη λογική λατρεία.

Για τον Γέροντα Σωφρόνιο ο κάθε ιερέας, ακόμη και ο ερημίτης ιερέας δεν είναι απλός λειτουργός των αγίων μυστηρίων, αλλά θερμός ικέτης «υπέρ της του κόσμου ζωής και σωτηρίας». «Ο Ιερουργός του μυστηρίου της Λειτουργίας ίσταται εν αμέσω εγγύτητι προς τον Υιόν του Θεού, όστις είναι το «πλήρωμα του Νόμου και των προφητών» (Λειτουργία αγ. Ιωάννου Χρυσοστόμου) και διά του οποίου εγενόμεθα κάτοχοι «ρημάτων ζωής αιωνίου» (Ἰω. 68, Β,8). Ομιλώντας εκ της πείρας του ως αγιορείτου ερημίτου ιερέως μας φανερώνει το μυστήριο της διάβασης εκ της προσκαίρου πραγματικότητας εις την αιώνια πραγματικότητα, που μας προετοιμάζει η Θεία Λειτουργία. Γράφει περί αυτού «Το πλήρωμα αυτής (της Θείας Λειτουργίας) αιχμαλωτίζει ημάς ολοτελώς τοσούτον, ώστε, ότε ήμην εν τη ερήμω και ετέλουν μόνος την Λειτουργίαν, έχων μετ' εμού μόνον ένα μοναχόν – όστις ήρχετο, ίνα απαντά εις τας δεήσεις των εκτενών, αναγινώσκη τον Απόστολον και παρέχη την λοιπήν αναγκαίαν συμμετοχήν, εις τόπον λαού – τότε ούτε εγώ ούτε ο μοναχός εκείνος ησθάνθημεν ποτέ έλλειψιν τινά. Άπας ο κόσμος ήτο εκεί μεθ' ημών. Και ο κόσμος και ο Κύριος. Ο Κύριος και η αιωνιότης. Η πείρα αυτή της έρημου εδίδαξεν εμέ να προσεύχομαι δια της ιερατικής προσευχής και μετά του λαού και άνευ της ορατής αυτού παρουσίας» . Ο ιερεύς ως λειτουργός των αγίων μυστηρίων και ως ποιμήν των λογικών προβάτων του Χριστού κινείται μεταξύ αυτών των δύο πόλων, αφού αναπόφευκτα το ένα οδηγεί στο άλλο.

«Καθίσταται νυν αδύνατον δια τον ιερέα, τον προσφέροντα την αναίμακτον θυσίαν να παραμείνη εν τοις ορίοις των κατά τόπους μόνον αναγκών, επιλανθανόμενος πάσης της λοιπής ανθρωπότητος, της βασανιζομένης απεγνωσμένως εν τοις δεσμοίς του άδου, του αμοιβαίου μίσους και παντός είδους εκβιασμών». «Αλλ' ο γευθείς πνεύματος Χριστού δεν δύναται να αποφύγη την συνάντησιν μετά του ωκεανού των δυστυχιών. Ούτος συμμετέχει εις την προσευχήν του Κυρίου, όστις έδωκεν εις ημάς το «υπόδειγμα» (Ἰω. ιγ΄, 15). Καθώς ούτος προσηύχετο υπέρ όλου

του κόσμου ούτω και ημείς οφείλομεν και να ζώμεν και να αισθανώμεθα (βλ. Φιλ. β΄, 5). Τούτο είναι ιδιαιτέρως αναγκαίον δια τον Ιερέα, τον τελούντα την Θείαν Λειτουργίαν, εάν ούτος αγωνίζηται να εισέλθη πληρέστερον εις την καθολικήν αυτής θεωρίαν» Ο ιερέας, κατά τη διδασκαλία του αγίου Γέροντος, οφείλει να γίνει, κατά το δυνατόν τη ανθρωπίνη φύσει, όμοιος με τον Υιόν του Θεού, τον μόνον αληθινόν αρχιερέα όστις προσέφερεν εαυτόν υπέρ όλου του Άδάμ. «Διά της ευλογίας Αυτού, (του Αρχιερέως Χριστού), η Θεία Λειτουργία ανεπανάληπτος ούσα επαναλαμβάνεται εις τους αιώνας» . «Και εδόθη εις ημάς η εντολή να τελώμεν την Λειτουργίαν εις ανάμνησιν Αυτού (Λουκ. κβ, 19) εν τω ονόματι Αυτού. Ο Χριστός το αληθινόν κέντρον πάσης της κτίσεως – αποτελεί το κέντρον της προσοχής ημών».

Μέγας ο αγώνας για τον ιερέα να παραμείνει στο πνεύμα αυτό της Θείας Λειτουργίας. Το «κατ’ ίχνος ακολουθείν» τον Χριστό δεν είναι καθόλου μικρό πράγμα αλλά χρειάζεται γενναία ψυχή, ισχυρό φρόνημα και πίστη ακλόνητη, ώστε να επακολουθεί ο ιερεύς «τοις ίχνεσιν» τού Κυρίου.

Μετά πόνου ο Γέροντας μας ομολογεί ότι «η ψυχή του ιερέως αναποφεύκτως θα φθάση πολλάκις εις εξάντλησιν εκ της θεωρίας παντός είδους παθημάτων αφ’ ενός, και αδικιών και εκβιασμών αφ’ έτερου. Ακριβώς, οι ανάρμοστοι αύται πράξεις και σχεδόν πάσαι αι κατά το φαινόμενον παράλογοι πράξεις των ανθρώπων αποτελούν ένδειξιν της πτώσεως του κόσμου ημών. Δι’ επιμόνου ασκήσεως οφείλομεν να κρατήσωμεν αμείωτον την έμπνευσιν ημών δια την λειτουργικήν προσευχήν υπέρ όλης της ανθρωπότητος. Παν πάθος και πάσα κακοήθεια της αμαρτίας, είτε εντός ημών των ιδίων, είτε εντός των άλλων εκτός ημών, αποτελούν το περιεχόμενον της καθολικής ταύτης προσευχής. Καθήκον του ιερέως είναι η αναλλοίωτος εν χρόνω επανάληψις της θείας πράξεως της απολυτρώσεως του κόσμου, προς εκπλήρωσιν της εντολής του Χριστού: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Λουκ. κβ 19). Είναι ζώσα «ανάμνησις» ως ορατή παρουσία της εν Γεθσημανή προσευχής και του εν Γολγοθά σταυρικού θανάτου του Κυρίου εν τη ιστορία της οικουμένης».

Η ιερωσύνη είναι η χάρις η τελούσα τη θεία Λειτουργία και ο ιερεύς είναι ο άνθρωπος αυτός ο οποιος «χαίρων τη ψυχή και τρέμων τη χειρί» ως άλλος Ιωάννης Πρόδρομος διακονεί το μέγα έργον αυτής, γιατί «η Λειτουργία, εν τη αιωνίω αυτής πνευματική πραγματικότητι, είναι θυσία υπέρ των αμαρτιών της ανθρωπότητος. Ιδού διά τι, συναντώμενοι μετά της συνθλιπτικής μάζης της αμαρτίας, είτε εντός, είτε εκτός ημών, δεν παύομεν να παραμένωμεν εντός της λειτουργικής πράξεως. Όταν έχωμεν τοιαύτην συνείδησιν περί ιερωσύνης, άπασα η ζωή ημών αποτελεί διακονίαν προς σωτηρίαν του κόσμου. Εις τούτο συνίσταται η

ουσία του εις ημάς θείου δώρου: «του Βασιλείου Ιερατεύματος». Εξ όλων αυτών καταλαβαίνομεν ότι ο ιερεύς είναι πράγματι στην «πρώτη γραμμή του πυρός» αγωνιζόμενος την προσευχή και τη θεία λατρεία, ώστε «όλοι οι λαοί της γης να γνωρίσωσι τον Κύριον εν Πνεύματι Αγίω», όπως ο άγιος Σιλουανός προσηύχετο υπέρ όλου του κόσμου. Στο σημείο αυτό, άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι ο θεόφρων Γέρων Σωφρόνιος δεν διστάζει να μας μιλήσει και για ένα θέμα, που λίγοι πατέρες της Εκκλησίας το αγγίζουν, ως άκρως ιερώτατον και κρύφιον των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος. Μας γράφει λοιπόν ο Γέροντας ότι «είναι δυνατόν να είναι τις φορεύς της χάριτος του «βασιλείου Ιερατεύματος» (βλ. Α΄ Πέτρου 5 και 9) και όταν δεν φέρη ιερατικό αξίωμα. Η εσωτερική ουσία της ιερωσύνης ταύτης έγκειται εις την προσευχήν υπέρ όλου του κόσμου κατά το υπόδειγμα (Ἰω. ιγ΄, 15) του ιδίου του Κυρίου. Δι’ ημάς τους ανθρώπους το ύστατον εφικτόν μέτρον είναι να προσευχώμεθα υπέρ όλου του Αδάμ, ως και υπέρ ημών των ιδίων. Τοιαύτη προσευχή αποτελεί σημείον ότι αποκαθίσταται εν ημίν εκείνη η «εικών», ήτις παρεσχέθη εξ αρχής εις τον άνθρωπον (Γέν. α΄, 26). Τα παθήματα του Χριστού και η ανάστασις Αυτού εκόμισαν εις την ανθρωπότητα την χάριν ταύτην (Λουκ. κδ΄, 46.49). Πάντες και έκαστος εκ των πιστευόντων εις τον Υιόν του Θεού εκλήθησαν να δεχθούν την δωρεάν ταύτην εκ του Δωρεοδότου: να γίνουν «Βασίλειον ιεράτευμα» Δεν υπάρχει τίμημα δια την ευλογίαν ταύτην, ήτις αποκτάται δια μακράς και εμπόνου ασκήσεως».

Ο ιερέας ως ποιμένας των ψυχών των ανθρώπων “υπέρ ων Χριστός απέθανεν” οφείλει επιμελώς να εργασθή σε κάθε έναν άνθρωπον ειδικά και ξεχωριστά, για να τον βοηθήσει να εισέλθη στον χώρο της ειρήνης του Χριστού. Οφείλει να συνεργήσει στην εσωτερική αναγέννηση και επιμόρφωση των ανθρώπων διά της χάριτος του Αγίου Πνεύματος. Οφείλει να εμπνεύση ανδρείαν στους όλιγοψύχους ως προς τον αγώνα της ζωής σύμφωνα με τις εντολές του Κυρίου. Με έναν λόγο να συντελέση στην πνευματική μόρφωση κάθε ενός ξεχωριστά και όλων μαζί. Ο ιερέας βιώνει ένα μαρτύριο καθότι διά της λειτουργικής προσευχής υπέρ όλης της ανθρωπότητος η ψυχή του βυθίζεται στον ωκεανό των ανθρωπίνων παθημάτων.

Σε τέτοια φοβερή διάσπαση και διελκυστίνδα ζει ο ιερέας επιφορτισμένος με την ποιμαντική ευθύνη των ανθρώπων, έστω κι αν ακόμη δεν είναι εν τω κόσμω ποιμένας. Αφ’ ενός μεν φέρει καθαρή τη συνείδηση ότι δεν ωφελείται ο άνθρωπος, «ἐὰν κερδίση τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ»(Μάρκ. 8, 36) αφ’ έτερου δε έχει την εντολή του Κυρίου: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28, 19).